

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 269/2024-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Okresného súdu Trnava sp. zn. 6PP/151/2020 zo 4. apríla 2024 takto

r o z h o d o l

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a**.
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. apríla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením okresného súdu sp. zn. 6PP/151/2020 zo 4. apríla 2024. Navrhuje zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci na nové konanie a rozhodnutie. Zároveň žiada aj o ustanovenie právneho zástupcu na zastupovanie pred ústavným súdom, odvolávajúc sa na svoju zlú finančnú situáciu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej prílohy (napadnutého uznesenia) vyplýva, že okresný súd uzneseniami vyššej súdnej úradníčky z 11. januára 2024 uložil sťažovateľovi podľa § 555 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku povinnosť nahradiť štátu odmenu a hotové výdavky uhradené ustanovenému obhajcovi, a to vo výške 186,17 eur (uznesením č. k. 6PP/151/2020-173) a vo výške 542,18 eur (uznesením č. k. 6PP/151/2020-175).

3. Proti obom uzneseniam vyššej súdnej úradníčky podal sťažovateľ v zákonnej lehote sťažnosť podľa Trestného poriadku. V nej uviedol, že napadnuté uznesenia sú neprehľadné a opomínajú zásadné skutočnosti v prospech bezplatnej obhajoby alebo obhajoby za znížené náklady. Okresný súd podľa neho pri rozhodovaní nebral do úvahy § 34 ods. 3 Trestného zákona, v zmysle ktorého

trest nemá vplývať na rodinu odsúdeného. Jeho rodina je na neho odkázaná, manželka s ťažko chorým synom sú bez príjmu. Okresný súd nebral do úvahy ani fakt, že takýmto spôsobom ohrozuje život jeho chorého syna, ale aj manželku, ktorá je v hmotnej núdzi (46 eur mesačne), pričom celý príjem rodiny je približne vo výške 100 eur mesačne.

4. Okresný súd napadnutým uznesením zo 4. apríla 2024 sťažnosť sťažovateľa ako nedôvodnú zamietol. Vyžiadal si správy o majetkových pomeroch sťažovateľa (od Sociálnej poisťovne, Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Komárno, Okresného dopravného inšpektorátu Komárno), pričom zistil, že sťažovateľ nie je vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie, nepoberá dávku v hmotnej núdzi ani štátne sociálne dávky, ani príspevky na kompenzáciu zdravotného postihnutia. Nepoberá dávky na nemocenské, dôchodkové, úrazové poistenie a poistenie v nezamestnanosti. Dávku v hmotnej núdzi poberal od 1. mája 2010 do 30. septembra 2010 a príspevok na opatrovanie od 1. júla 2010 do 31. marca 2011 a od 1. januára 2013 do 28. februára 2014. Sťažovateľ je zamestnaný v ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou. Z lustrácie motorových vozidiel bolo zistené, že sťažovateľ nevlastní žiadne motorové vozidlo, a z lustrácie katastra nehnuteľností okresný súd zistil, že je spoluvlastníkom nehnuteľností na dvoch listoch vlastníctva. Okresný súd dospel k záveru, že sťažovateľ je v produktívnom veku a nie je invalidným dôchodcom, teda je schopný pracovať a zamestnať sa, preto nemá nárok na bezplatnú obhajobu alebo na obhajobu za zníženú náhradu. Súd nemá povinnosť zasielať sťažovateľovi tlačivo na preukázanie majetkových pomerov, práve naopak, je povinnosťou odsúdeného (sťažovateľa) preukázať nárok na bezplatnú obhajobu. Okresný súd konštatoval, že je neprípustné, aby sa sťažovateľ snažil preniesť na štát svoju poplatkovú povinnosť z dôvodu svojej zhoršenej finančnej situácie, keď je viac než zrejmé, že do tejto situácie sa odsúdený dostal sám vlastným protiprávnym konaním a niet žiadneho dôvodu ospravedlňovať jeho činy tým, že mu súd prizná bezplatnú obhajobu alebo obhajobu za zníženú náhradu. Výkon trestu odňatia slobody (bez ohľadu na to, či v ňom je dostatok pracovných možností alebo nie) sám osebe nie je dôvodom, pre ktorý by mohla byť odsúdenému priznaná bezplatná obhajoba alebo obhajoba za zníženú náhradu. Sťažovateľ subjektívne sám zavinil, že sa v tomto prostredí v súčasnosti nachádza a je tak bez primeraného príjmu, ktorý by inak objektívne mohol dosiahnuť.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti napadnutému uzneseniu vyčíta, že okresným súdom zhromaždené dôkazy boli vyhodnotené neobjektívne, formalisticky a nadmieru všeobecne. Informácie získané v katastri nehnuteľností podľa jeho názoru nekorešpondujú s realitou. Okresný súd podľa neho nevzal do úvahy ťaživú sociálnu situáciu jeho rodiny (choroba dieťaťa a minimálny mesačný príjem manželky), v ktorej sú odkázaní na pomoc rôznych mimovládnych organizácií.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Vzhľadom na absenciu právneho zastúpenia sťažovateľa a s tým súvisiacu žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom pristúpil ústavný súd v rámci ústavného prieskumu v prvom rade k preskúmaniu toho, či ústavná sťažnosť sťažovateľa nie je oneskorená, zjavne neopodstatnená, resp. či ústavný súd má právomoc ju preskúmať, keďže jednou

z podmienok, ktorých splnenie je nevyhnutným predpokladom na to, aby ústavný súd mohol ustanoviť právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, je to, že nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

7. Povedané inak, na to, aby ústavný súd mohol rozhodnúť o ustanovení právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom [§ 37 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)], musí najprv zistiť, či sú kumulatívne splnené tri podmienky, resp. predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Pokiaľ ide o podmienku vyžadujúcu, aby nešlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, táto je splnená vtedy, ak okrem iného je daná právomoc ústavného súdu na prerokovanie sťažnosti a táto nie je oneskorená ani zjavne neopodstatnená (I. ÚS 60/2019).

8. Ak teda ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia zistí, že v danom prípade nie je daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie, ústavná sťažnosť je oneskorená, neprípustná alebo zjavne neopodstatnená, znamená to, že ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a teda že nie je splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, v dôsledku čoho nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom vyhovieť (I. ÚS 60/2019).

9. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

III.1. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením okresného súdu zo 4. apríla 2024:

10. Okresný súd pri rozhodovaní o povinnosti sťažovateľa postupoval podľa § 555 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, podľa ktorého ak bol obžalovaný právoplatne uznaný za vinného, je povinný nahradiť štátu vyplatenú odmenu a náhradu ustanovenému obhajcovi a ustanovenému zástupcovi z radov advokátov podľa § 47 ods. 6, ak nemá nárok na bezplatnú obhajobu alebo na obhajobu za zníženú náhradu. Okresný súd sa preto v zmysle § 558 ods. 2 Trestného poriadku obrátil na tie orgány verejnej moci, ktoré v rámci výkonu svojich kompetencií sú spôsobilé objektivizovať aktuálnu sociálnu situáciu sťažovateľa. Z ich správ nevyplývali skutočnosti, ktorými argumentuje sťažovateľ. Na druhej strane okresný súd zistil, že sťažovateľ vlastní dve nehnuteľnosti a vo výkone trestu odňatia slobody je zamestnaný.

11. Ústavný súd na podklade rekapitulovaných záverov nemá pochybnosti o ústavnej udržateľnosti záverov okresného súdu inkorporovaných v napadnutom uznesení. Okresný súd totiž vykonal všetky zistenia, ktoré sú mu na základe jeho vlastnej iniciatívy dostupné.

12. Ústavný súd chápe, že v dôsledku výkonu trestu odňatia slobody sťažovateľ nemá možnosti zabezpečiť sociálny status svojej rodiny v miere porovnateľnej so situáciou, keby bol na slobode. Ako však okresný súd správne uviedol, samotný výkon trestu odňatia slobody logicky prináša so sebou zníženie životného štandardu právoplatne odsúdeného, a tým aj jeho rodiny. To však nie je zákonom aprobovaný dôvod na oslobodenie spod povinnosti hradiť trovy obhajoby, ktoré za odsúdeného (sťažovateľa) znášal štát.

13. Podstatným pre ústavnú udržateľnosť záťaže, ktorá bola na sťažovateľa prenesená, je zistenie, že sťažovateľ je zárobkovo činný. Hoci z jeho zárobku nepochybne kryje aj iné odôvodnené výdavky, ústavný súd upozorňuje, že suma uložená na zaplatenie predstavuje výšku 728,35 eur a okresný súd sťažovateľa vo svojich uzneseniach upozornil na možnosť uhrádzať ju formou splátok, teda tak, aby si túto záťaž sťažovateľ mohol rozložiť primerane k jeho schopnosti dlh splácať.

14. Pokiaľ sťažovateľ argumentuje ťaživou sociálnou situáciou svojej rodiny, potom je vzhľadom na obsah správ orgánov Sociálnej poisťovne i príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny evidentné, že nároky sociálnej povahy vyplývajúce z aktuálneho sociálneho statusu voči štátu buď neboli uplatnené, alebo uplatnené boli, no neviedli k ich priznaniu. V prvej alternatíve je pasivita slobodným rozhodnutím sťažovateľa a členov jeho rodiny, nie je však zákonom predpokladaným dôvodom na priznanie oslobodenia od znášania trov obhajoby v trestnom konaní. Druhá alternatíva by zas bola dôkazom, že majetkové a príjmové pomery sťažovateľa a jeho rodiny nie sú také nízke, že by zakladali vznik zodpovedajúcich nárokov a nadväzne ani nároku na oslobodenie spod povinnosti podľa § 555 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

15. Napokon ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia okresného súdu podčiarkuje aj skutočnosť, že proti sťažovateľovi priznaná náhrada je osobitnou – súdnou pohľadávkou podľa § 2 písm. a) zákona č. 65/2001 Z. z. o správe a vymáhaní súdnych pohľadávok v znení neskorších predpisov, ktorý oproti iným pohľadávkam stanovuje osobitné spôsoby upustenia od vymáhania, a to aj sťažovateľom tvrdenú nemajetnosť. Podľa § 4 ods. 4 tohto zákona možno upustiť od vymáhania pohľadávok, pri ktorých je pravdepodobné, že výťažok, ktorý by sa dosiahol, nepostačí ani na krytie nákladov spojených s jej vymáhaním, a preto odmietnutie ústavnej sťažnosti sťažovateľa nutne nebráni tomu, aby sa sťažnostné námietky v jeho materiálnej sfére v budúcnosti prejavili.

16. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa nezistil žiadne signály ich arbitrárnosti či zjavnej neodôvodnenosti napadnutého uznesenia okresného súdu, ktoré by boli spôsobilé po meritórnom prerokovaní viesť k vyhovujúcemu nálezu, a preto ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú (bod 1 výroku tohto uznesenia).

III.2. K sťažovateľom podanej žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu:

17. Vychádzajúc z už uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade u sťažovateľa nie sú splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Podľa

názoru ústavného súdu je totiž z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia ústavným súdom zrejmé, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 631/2017), a preto žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nebolo vyhovené (bod 2 výroku tohto uznesenia).

18. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch formulovaných sťažovateľom v petite jeho ústavnej sťažnosti (zrušenie napadnutého uznesenia, vrátenie veci na ďalšie konanie).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2024

Libor Duľa
predseda senátu